

ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક વારસો

ક્રમ	સંસ્થાનું નામ	સ્થાપના	સ્થાપક	વિશેષ નોંધ
1	ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી	26 ડીસેમ્બર 1848	ફાર્બસ સાહેબ	<ul style="list-style-type: none"> ગુજરાતી ભાષા અને સાહિત્યના વિકાસ માટે કાર્ય કરતી સૌથી જૂની સંસ્થા છે. ઈ.સ. 1849માં આ સંસ્થાએ વરતમાન નામનું સાપ્તાહિક શરૂ કર્યું હતું. ઈ.સ. 1850 માં ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી એ 'બુદ્ધિપ્રકાશ' માસિક બહાર પાડે છે. ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી ગુજરાત વિદ્યાસભા જે અમદાવાદમાં આવેલ છે.
2	ગુજરાત સાહિત્ય સભા (અમદાવાદ)	1898	રણજીતરામ વાવાભાઈ મહેતા	<ul style="list-style-type: none"> ઈ.સ. 1898 માં અમદાવાદ ખાતે સોશિયલ એન્ડ લિટરરી એસોસિએશન સંસ્થાની સ્થાપના કરી હતી. ઈ.સ. 1904માં આ સંસ્થાને ગુજરાત સાહિત્ય સભા તરીકે ઓળખાય છે. ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્ય અને સંશોધનના વિકાસ અર્થે સંસ્થાની સ્થાપના થઈ હતી. પ્રતિવર્ષે ગુજરાતી ભાષામાં ઉત્તમ સાહિત્ય સર્જન માટે રણજીતરામ સુવર્ણચંદ્રક આ સંસ્થા દ્વારા આપવામાં આવે છે. સૌપ્રથમ વર્ષ 1928માં રાષ્ટ્રીય શાયર ઝવેરચંદ મેઘાણીને રણજીતરામ સુવર્ણચંદ્રક એનાયત થયો હતો.
3	ફાર્બસ ગુજરાત સભા (અમદાવાદ)	ઈ.સ. 1865		<ul style="list-style-type: none"> ઈ.સ.1865માં ફાર્બસ સાહેબ અને મનસુખ ત્રિપાઠીના પ્રયાસથી મુંબઈમાં ફાર્બસ ગુજરાતી સભાણી સ્થાપના થઈ હતી. ફાર્બસ ગુજરાતી સભા દ્વારા વર્ષ 1932થી નિયમિતપણે ત્રિમાસિકમુખપત્ર પ્રગટ થાય છે. ફાર્બસ ગુજરાતી સભાનું મુખ્ય કાર્ય અલગ-અલગ વિષયોના પ્રકાશનનું છે.
4	બુદ્ધિવર્ધક સભા (સુરત)	ઈ.સ. 1851,1923	કવિ નર્મદ	<ul style="list-style-type: none"> કવિ નર્મદ અને તેના મિત્રો મળી સુરત ખાતે બુદ્ધિવર્ધક સભાની સ્થાપના કરી હતી.

5	નર્મદ સાહિત્ય સભા (સુરત)	ઈ.સ. 1923 (ગુજ.સાહિત્ય મંડળ) ઈ.સ. 1939 (નર્મદ સાહિત્ય સભા)		<ul style="list-style-type: none"> • નર્મદ સાહિત્ય દ્વારા હેમચંદ્રાચાર્ય સારસ્વત મહોત્સવ, કવિ કાલીદાસ સમારોહ, મૂળરાજ સોલંકી સહસ્રાબ્દી જેવા કાર્યક્રમો યોજી ગુજરાતી સાહિત્યને વેગ આપ્યો છે. • નર્મદ સાહિત્ય સભા દ્વારા નિબંધ, ઇતિહાસ, નાટક, કવિતા વગેરે ઉત્તમ સર્જન બદલ ઈ.સ. 1940થી નર્મદ સુવર્ણચંદ્રક એનાયત થાય છે.
6	ભારતીય વિદ્યાભવન (મુંબઈ)	1938	કનૈયાલાલ મુનશી	<ul style="list-style-type: none"> • કનૈયાલાલ મુનશીએ ' ભારતીય વિદ્યાભવન' નામની સંસ્થાની સ્થાપના કરી હતી. • ભારતીય વિદ્યાભવન ભારતીય ભાષાઓ, સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિનું સંવર્ધનનું કાર્ય કરે છે. • શામળ અને પ્રેમાનંદ ગ્રંથોનું સંશોધનાત્મક કાર્ય ' ભારતીય વિદ્યાભવન' દ્વારા થયું છે.